

worden; Majoor Rijk is bereid gevonden weer de leiding op zich te nemen.

De eerste samenkomst zal gehouden worden op Donderdag 17 Maart om half 7 in het Museum. Iedereen, die zich voor entomologie interesseert, is hartelijk welkom.

Ten behoeve van het verslag in het Maandblad wordt eenieder, die een mededeling wenst te doen, verzocht een en ander op schrift te stellen.

De conservator van het Museum zal zorgen dat alle entomologische tijdschriften van het afgelopen jaar ter inzage gereed liggen; deze kunnen desgewenst geleend worden.

Voor het in ontvangst nemen van doubletten is het raadzaam een doosje mee te brengen.

VOOR DE JEUGDLEDEN.

Vergadering op Woensdag 9 Maart om 6 u. in het Museum.

Excursies ter bestudering van de vogelzang op Woensdag 9 en 23 Maart, o.l.v. de heer Kofman, in het Stadspark. Plaats van samenkomst om 7 uur 's morgens aan de Warenkeuringsdienst.

UIT EIGEN KRING.

Met veel genoegen kunnen wij mededelen, dat er een nieuw centrum van activiteit in ons Genootschap gevormd is, n.l. te Venlo. De aldaar, reeds enige tijd aanwezige kern, „De vrienden der Natuur”, uit leden en niet-leden bestaande, heeft zich geformeerd tot een afdeling van het Natuurhistorisch Genootschap en zal als zodanig voortaan excursies vanuit Venlo organiseren.

Wij roepen de „Vrienden der Natuur”, en speciaal de nieuwe leden, die zich reeds aanmeldden, een welkom toe en wensen hen van harte succes!

Op 28 Jan. l.l. aanvaardde Prof. Mr. Dr. F. Florschütz het ambt van bijzonder hoogleraar in de palaeophytologie van het Kainozoïcum en de palynologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden, met het uitspreken van een rede, getiteld: „In het grensgebied van twee wetenschappen”.

Prof. Florschütz heeft belangrijke palynologische onderzoeken verricht over de veengronden in de noordelijke provincies; doch ook de microflora van diverse Limburgse kleien (Te-

gelen, Reuver, Swalmen en Brunssum) werden in zijn studie betrokken.

Vermeldenswaard is tevens, dat Mevr. Dr. W. Minis-van de Geyn, bestuurslid van ons Genootschap, in het curatorium van deze nieuwe leerstoel zitting heeft.

Bij funderingswerkzaamheden in het Trichterveld nabij de Tongerse weg te Maastricht werden op een diepte van 7 m enkele menselijke skeletresten gevonden. De goed geconserveerde beenderen lagen in een grijze kleilaag, die daar onder een dik lösspakket werd aangetroffen.

Zolang het anthropologisch en stratigraphisch onderzoek niet beëindigd is, kan omtrent de waarde van deze vondst nog geen oordeel worden gevormd.

Ter zijner tijd hopen we op het resultaat terug te komen.

Het Natuurhistorisch Genootschap ging nieuw ruilverkeer aan met de Société de Sciences Naturelles te Tunis en met het Geologisch Staatsinstituut te Hamburg.

VERSLAGEN VAN DE MAANDVERGADERINGEN

te Maastricht, op Woensdag 2 Febr. 1949.

Aanwezig de dames: Muskens, Janssen en Berendschot en de heren: van Rummelen, Kofman, Mommers, Delnoye, Maessen, van Rummelen, Rijk, Visser, Grégoire, Schoenmakers, Pater van Summeren, Kruytzer, Notermans, van Noorden, Kossen, van der Hoogt, Roorda van Eysinga, Crijns, Beaulen, Meens, Jaspars, Poot, Otten, Ogg, Plas, Leysen, Stevens, Br. Marinus, Br. Agatho, Brans, Wassenberg, Br. Maurentius, Onstenk en Geytenbeek.

De heer van Rummelen, die als voorzitter optreedt, opent de vergadering en geeft het woord aan de secretaris, die een verzoek tot medewerking aan het phaenologisch onderzoek van het Meteorologisch Instituut doorgeeft. (Zie elders in dit nummer).

De heer Drs. J. Notermans legt hierna een in leer gebonden 15de eeuws hagiographisch handschrift uit Maastricht aan de vergadering voor; jammergenoeg kan geen der aanwezigen hem inlichten over de biologische voorwerpen, die op deze z.g. Maastrichtse band enige malen afgebeeld zijn.

Ook Dr. Kruytzer heeft een verzoek. Het Rijks Herbarium te Leiden zou n.l. graag een exemplaar hebben van *Lycoperdon favosum*, een destijds door Pater Rick S.J. in Zuid-Limburg ontdekte nieuwe soort. In de verzameling van Pater Rick, die hier in het Museum is, komt deze soort niet voor.

Pater van Summeren vraagt in verband hiermee of *Stereum purpureum* in ons land veel voorkomt. De heer Mommers antwoordt, dat deze veel op palen en pruimenbomen (loodglansziekte) gevonden wordt.

De heer Ed. Schoenmakers vertelt tenverolge op de mededeling over een tegen een locomotief doodgevlagen mantelmeeuw, die de heer Stevens in de vorige vergadering deed, dat hij toevallig een tijdschrift uit Luxemburg in handen kreeg (Bulletin de la Ligue Luxembourgeoise pour la Protection des Oiseaux jrg. 28, no. 11) waarin wordt medegedeeld, hoe op een reis Parijs—Berlijn op een sneltreinlocomotief de volgende vogels dood werden aangetroffen:

2 geelgorzen, 5 mussen, 3 steenuilen, 1 waterhoen, 1 lijster, 2 grasmussen en 2 kneutjes. Daarbij werd nog opgemerkt, dat de gevonden vogels slechts 8 % van de slachtoffers vormen!

De heer Kofman deelt mee, dat op dezelfde plaats in het Maasdal, waar door hem en anderen reeds eerder een wouw was waargenomen, ook deze winter weer een exemplaar werd gezien, n.l. op 19 en 26 Jan. en 1 Febr. 1949. Het fraaie weer van de laatste weken, maakte het mogelijk deze bontgekleurde vogel, die kennelijk in dit gebied overwinterd onder de gunstigste belichting te bewonderen. Weer viel het gebruik, dat de wouw van de lange gevorkte staart maakt bij zijn zweefvluchten door de takken der populieren, op.

Br. Agatho zag op 29 Jan. 1949 bij Nekum (Maastricht) in het Jekerdal een klapkester.

Tenslotte vertelt de heer Notermans nog iets over oude vermeldingen van wijnbouw in onze gewesten, zulks in aanvulling op het artikel van de heer van de Ven over dit onderwerp. Reeds in het oudste document in de Limburgse taal, de St. Servaaslegende (12de eeuw) komt een lang verhaal voor over wijngaarden van het St. Servaaskapittel, hier en in het Moezel-dal. Ook in nog andere Latijnse bronnen van de 10de eeuw vindt men wijnbouw in deze streken vermeld.

te Heerlen, op Woensdag 9 Febr. 1949.

Aanwezig: Mej. Jansen en de heren van Rummelen, Swanink, Br. Nemesius, Br. Arnoud, Coonen, Kuypers, Vijgen, Mientjes, Dijkstra, Adams en Willemse.

Mej. Jansen laat een brok kalkspaat circuleren gevonden op een stort der mijnen. De heer van Rummelen geeft nadere toelichting over het voorkomen in spleten van het gesteente, waar dit mineraal bij hoge temperaturen uitkristalliseert.

Daarna krijgt Dr. Willemse het woord voor een korte voordracht over waterjuffers.

Spreker ontving van bevriende zijde enige levende larven van *Odonata*, die in deze zachte winter, in sloten en plassen in aantal zijn te vinden. De *Odonata* zijn in 2 groepen verdeeld, die in de vrije natuur aan hun gedrag al te herkennen zijn. De *Anisoptera* vormen de grote glazenmakers, die in rust steeds de vleugels horizontaal uitgespreid houden, terwijl de tweede groep der *Zygoptera* de kleine soorten bevat die in rust steeds met samengevouwen vleugels zitten. Verder hebben de *Anisoptera* een duidelijk verschil in grootte der voor- en achtervleugel, terwijl deze bij de *Zygoptera* ongeveer gelijk zijn. In ons land komen een 62-tal soorten voor. De levenswijze is zeer merkwaardig, als larve in het water, als volwassen dier in de lucht buiten het water. Zij kunnen zeer goed vliegen, en men treft ze dan ook meestal in de buurt van water, alhoewel sommige soorten, speciaal de wijfjes, soms op grote afstand hiervan gevonden kunnen worden. De eieren worden in het water of op de modder langs het water vrij gelegd, maar bij vele soorten die in het bezit zijn van een legboor, worden de eieren gelegd in de bladeren of stengels van waterplanten, door kleine insnijdingen op regelmatige afstand te maken en een of meerdere eieren daarin te deponeren. Weer anderen leggen de eieren als snoeren rondom de plantenstengels en omgeven het geheel met een geleachtige massa. De larven die na enige dagen uitkomen, zijn zeer vraatzuchtig, evenals de larve van de geelgerande watertor. De lichaamsbouw der larven van de beide groepen is ook verschillend. De larven der *Zygoptera*'s hebben aan het eind van het achterlijf 3 aanhangsels die als kieuwen en tevens als zwemorganen dienen. De larven der *Anisoptera*'s zijn veel breder van bouw en missen deze aanhangsels.

De eerste groep ademt door middel van de kieuwaanhangsels, de tweede groep echter door middel van de einddarm. Deze is elastisch en kan vol water gezogen worden; de zuurstof uit het water wordt dan door de talrijke tracheeën die zich daar bevinden, opgenomen. De monddelen der larven zijn zeer merkwaardig gevormd en vormen een unicum in de insectenwereld. Voor- en achterkaken zijn vrij normaal gebouwd, maar de onderlip is vervormd tot een grijporgaan, dat in rust ingetrokken wordt en dan de andere monddelen volledig omsluit en verbergt. Als de larve volwassen is, na één, soms na twee jaar, dan kruipt ze langs waterstengels naar boven, hoger dan het watervlak en na enige tijd rust genomen te hebben, barst de huid op de rugzijde overlangs open en uit de lege huid komt dan het volwassen dier te voorschijn. Deze blijft nog enige tijd aandrogen en uitkleuren, waarna ook zij de vlucht neemt. De volwassen glazenmakers leven van insecten die zij op de vlucht vangen. In voorhistorische tijd kwamen glazenmakers voor van geweldige afmetingen.

Het exposé werd met materiaal en tekeningen toegelicht.

Ten slotte komen nog ter sprake de gedragingen van merels in de nabijheid van woningen. Dr. Dijkstra ontdekte een merelnest in de vangkokers van de regenafvoerpijp op het Geologisch Bureau.

HET KON. NEDERLANDS 'METEOROLOGISCH INSTITUUT ZOEKT ENIGE MEDEWERKERS IN ZUID-LIMBURG.

De studiekering voor Oecologie en Phaenologie maakt, in samenwerking met het K.N.M.I. in de Bilt, ernstige studie van de ontwikkeling van allerlei gewassen in verband met het weer. Een uitgebreid corps van vrijwillige waarnemers, over het hele land verspreid, verstrekt hiervoor de nodige gegevens.

Er worden waarnemingen verricht aan wilde, zowel als aan cultuurgewassen. Voor de verschillende groepen van planten en bomen zijn aparte kaarten samengesteld.

Zo wordt phaenologisch onderzoek verricht aan:

Houtgewassen in het voorjaar en in de zomer.

Kruidachtige planten in het voorjaar en in de zomer.

Fruitgewassen.

Landbouwgewassen.

Bijenplanten.

Najaarsbloei.

Behalve voor meer wetenschappelijk onderzoek hebben de op deze wijze verzamelde gegevens veel waarde voor de praktijk.

Het aantal waarnemers in Zuid-Limburg is echter nog te gering en door middel van het Natuurhistorisch Genootschap doet 't K.N.M.I. een beroep op onze leden om mee te werken. Op de laatste vergadering te Maastricht hebben zich hiertoe een zestal leden bereid verklaard, maar via deze oproep hopen wij ook onze leden buiten Maastricht te bereiken, die wellicht nog mooiere gelegenheid hebben waarnemingen in de natuur te doen.

Voor het noteren der waarnemingen krijgt men een aantal kaarten toegestuurd, waarop men verschillende data kan invullen. Elke kaart is voorzien van een handleiding. Desgewenst kan men natuurlijk een keuze doen uit de opgegeven gewassen en alleen die soorten in observatie nemen, die vlak bij huis groeien.

Iedereen, die hieraan gevolg wil geven kan zich schriftelijk of telefonisch (K 4400 — 4174) opgeven aan het Natuurhistorisch Museum te Maastricht, waarna de resp. kaarten en formulieren worden toegezonden.

Tot slot nog een bescheiden verzoek:

Het tijdstip van de bladontploffing van de paardenkastanje, gekenmerkt door het juist ontvouwen van de ineengerolde bladeren, blijkt van het grootste belang te zijn voor het vaststellen van de bloeidata van het fruit. Het constateren van dit stadium is voor iedereen een kleine moeite, men kan echter aan Ir. J. J. Post, landbouwmeteoroloog van het K.N.M.I. te De Bilt, een grote dienst bewijzen, door datum en plaats van dit feit direct per briefkaart aan hem door te geven.

DE BLAUWE HOUTBIJ, XYLOCOPA VIOLACEA (L.) Latr.

door

J. H. H. DE HAAN (Weert)

Door de vriendelijke welwillendheid van Mr. Dr. C. Kortman, burgemeester van Weert, ontvang ik op 6 Maart 1948 een door hem in zijn tuin te Weert gevangen exemplaar van *Xylocopa violacea* L. ♀.